

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 215/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditřa a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. René Hudzovič, s. r. o., Štefánikova trieda 49, Nitra, IČO 36 860 697, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. René Hudzovič, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 14 C 250/2013-229 z 18. decembra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. januára 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 C 250/2013-229 z 18. decembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka zároveň navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola stranou sporu v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 C 250/2013 v procesnom postavení žalovanej v 1. rade, proti ktorej sa žalobkyňa domáhala vrátenia daru, a to spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach. Okresný súd rozsudkom z 1. februára 2016 žalobu zamietol a sťažovateľke priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Uvedený rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil aj

odvolací súd rozsudkom z 3. mája 2017 a zároveň priznal sťažovateľke aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Okresný súd uznesením č. k. 14 C 250/2013-214 zo 7. októbra 2019 vydaným vyššou súdnou úradníčkou (ďalej len „uznesenie vyššej súdnej úradníčky“) priznal sťažovateľke náhradu trov konania (prvoinštančného a odvolacieho) vo výške 1 068,43 eur. Pri stanovení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzal okresný súd zo skutočnosti, že v predmetnom konaní nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, preto pri svojom rozhodovaní aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

4. Proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky podala sťažnosť sťažovateľka, ktorá namietala, že hodnota predmetu konania je peniazmi vyjadriteľná, preto mal okresný súd pri určovaní výšky trov právneho zastúpenia vychádzať z § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky. Okresný súd napadnutým uznesením z 18. decembra 2019 sťažnosť zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka je presvedčená, že napadnuté uznesenie *„nie je vecne správne, je v rozpore s právnou teóriou, v rozpore so súdnou praxou, ide o vyslovene arbitrárne rozhodnutie, ktoré je z ústavno-právneho hľadiska neudržateľné.“*

6. Žalobkyňa sa v súdnom konaní žalobou proti sťažovateľke (a žalovaným v 2. a 3. rade) domáhala vydania nehnuteľností uvedených v žalobe a po pripustení zmeny petitu žaloby okresným súdom vydania nehnuteľnej veci.

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje:

„Ak je predmetom súdneho sporu vydanie veci (prítom je právne irelevantné, akým titulom sa strana sporu vydania veci domáha, či titulom vrátenia daru alebo titulom, že mu ju niekto neoprávnene zadržuje a pod. a to tobôž, ak právo odvolať darovanie je majetkovým právom), potom v zmysle ust. § 10 ods. 2 vyhl. č. 655/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov tarifnou hodnotou je hodnota veci, ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

... V predmetnej veci mala byť teda správne určená základná sadzba tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby v sume 237,34 €, nakoľko hodnotou veci, ktorej vydanie bolo vo vzťahu k sťažovateľke (v konaní vystupujúcej v postavení žalovanej v 1. rade) predmetom súdneho sporu vedeného na OS Nitra pod č. k. 14C/250/2013 a teda cenou práva bola suma 8 200,- €. V predmetnej veci sa nejednalo o určenie neplatnosti právneho úkonu, napr. o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby, o určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, o určenie neúčinnosti právneho úkonu a pod., nešlo teda o určovací žalobu v zmysle ust. § 137 písm. c/ CSP (predtým v zmysle ust. § 80 písm. c/ OSP), kde by bolo v určitých konkrétnych prípadoch namieste určiť základnú sadzbu tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby podľa § 11 ods. 1 písm. a/ cit. vyhl. ako 1/13 výpočtového základu z dôvodu, že nie je možné

vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

V predmetnej veci išlo o súdne konanie, predmetom ktorého bolo vydanie veci z titulu vrátenia daru. Hodnotu veci, ktorej vydanie bolo predmetom daného konania, bolo možné v danom prípade vyjadriť v peniazoch a to bez akýchkoľvek ťažkostí, dôkazom čoho je i Znalecký posudok č. 17/2016 znalca Ing. Petra Martišku, ktorý sťažovateľka (v konaní vystupujúca v postavení žalovanej v 1. rade) v konaní riadne predložila.

Zásadným pre vyriešenie otázky spôsobom, že v prípade práva na vrátenie daru ide o ocniteľný predmet konania, že v danom prípade ide o typ konania, kde je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, je záver, ktorý zastáva ako právna teória, tak i súdna prax a to, že právo odvolať darovanie je majetkovým právom a premlčuje sa vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote (viď napr. str. 2214 Občiansky zákonník II autorov Števček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kolektív vydaný Nakladateľstvom C. H. Beck v roku 2015). Pokiaľ má uvedené právo charakter majetkového práva, tak je jednoznačne ocniteľné peniazmi.

Odvolanie darovania je jednostranný adresovaný právny úkon darcu, ktorým vzniká darcovi právo domáhať sa vrátenia daru voči obdarovanému a s ktorým zákon spája obligáčné a aj vecnoprávne účinky. Pokiaľ ide o vrátenie darovanej nehnuteľnosti, ako tomu bolo i vo veci prejednávanej v konaní OS Nitra prebiehajúcim pod č. k. 14C/250/2013, tak darca sa môže domáhať jej vypratania (vydania), ak sú splnené podmienky na vrátenie daru (R 38/1992). Nehnuteľnosť, ktorá je predmetom vypratania (vydania) je jednoznačne ocniteľná peniazmi.

Právny záver, že v prípade práva na vrátenie daru ide o ocniteľný predmet konania, že v danom prípade ide o typ konania, kde je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, je jednoznačne daný i tým, že povinnosť obdarovaného vydať dar vyplýva z noriem o bezdôvodnom obohatení (§ 451 a nasl. OZ). Vecné plnenie podlieha naturálnej reštitúcii, ktorá sa uplatní najmä pri veciach určených genericky. Veci individuálne určené a nezastupiteľné sa tiež vrátia in natura. Ak obdarovaný dar už nemá, spotreboval ho, zničil, alebo scudzil, reštitúcia sa uskutoční poskytnutím peňažnej náhrady (§ 458 OZ). [Vid' str. 2214 Občiansky zákonník II autorov Števček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kolektív vydaný Nakladateľstvom C. H. Beck v roku 2015.]“

8. Za nesprávne považuje sťažovateľka aj to, že okresný súd v napadnutom uznesení na podporu svojich tvrdení argumentoval aj spôsobom a výškou, v akej vyrubil súdny poplatok zo žaloby, čo však podľa názoru sťažovateľky nie je určujúcim faktorom pre určenie spôsobu výpočtu náhrady trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, pretože odôvodnenie napadnutého uznesenia pri aplikácii ustanovení o náhrade trov konania je arbitrárne, a teda je prejavom svojvôle konajúceho súdu, čoho dôsledkom je následná absencia jeho riadneho odôvodnenia.

10. V súvislosti so sťažovateľkou napadnutým uznesením okresného súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 395/2019).

11. Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

13. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

14. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí,

že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Vychádzajúc z uvedeného, bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti posúdiť, či tieto požiadavky kladené na rozhodnutie okresný súd rešpektoval, minimálne v takej miere, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či nie je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená.

17. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, ak namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. III. ÚS 444/2018).

18. Okresný súd v napadnutom uznesení (aj v uznesení vyššej súdnej úradníčky) vychádzal zo záveru, že právo na vrátenie daru nie je možné vyjadriť v peniazoch, preto pri vyčísl'ovaní výšky náhrady trov právneho zastúpenia aplikoval § 11 ods. 1 vyhlášky, nie § 10 ods. 1 vyhlášky.

19. Ústavný súd vo vzťahu k posúdeniu možnosti oceniť peniazmi predmet sporu o vrátenie daru uvádza, že k tejto problematike a k nadväzujúcej otázke určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v zmysle vyhlášky zaujal stanovisko Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v rozsudku č. k. 10 Co 421/2013 z 31. marca 2014. Krajský súd sa stotožnil so záverom Okresného súdu Ružomberok vysloveným v rozsudku č. k. 3 C 149/2012 z 30. mája 2013, ktorý vychádzal zo skutočnosti, že *„hodnotu práva na vrátenie daru nie je možné vyjadriť v peniazoch. Podľa názoru súdu toto právo na vrátenie daru je špecifickým právom zakotveným v ustanovení § 630 Občianskeho zákonníka, nemožno ho stotožniť s vlastníckym právom a z tohto dôvodu nemožno ani pri vyčísl'ovaní trov právneho zastúpenia vychádzať z hodnoty darovaných nehnuteľností“*.

19.1. Rozsudok krajského súdu bol podrobený ústavnoprávnenému prieskumu v konaní vedenom na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 704/2014, pričom ústavný súd dospel k záveru o ústavnoprávnej udržateľnosti záverov vyslovených krajským súdom, keď uviedol, že *„ústavný súd konštatuje, že závery, ku ktorým krajský súd dospel v spojení s rozsudkom okresného súdu, nemožno označiť za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého*

nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.“

20. Z uznesenia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 704/2014 vyplýva, že ústavný súd považoval právny záver všeobecného súdu o neoceniteľnosti predmetu konania o vrátenie daru za ústavne udržateľný. Vzhľadom na skutočnosť, že aj vec sťažovateľky sa týka práve konania o vrátenie daru, pričom okresný súd vychádzal zo záveru o nemožnosti vyjadriť predmet sporu v peniazoch, ktorý argumentačne v bode 10 odôvodnenia napadnutého uznesenia podoprel totožným záverom, ku ktorému dospel Okresný súd Ružomberok a ktorý potvrdil krajský súd (bod 19 odôvodnenia tohto rozhodnutia; napadnuté uznesenie obsahuje jeho citáciu), ústavný súd nevidel dôvod odkláňať sa od svojho skoršieho rozhodnutia.

21. Z ústavnoprávneho hľadiska preto v okolnostiach rozhodovanej veci niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery okresného súdu. Napadnuté uznesenie vo vzťahu k záveru o určení hodnoty predmetu sporu nevykazuje znaky svojvôle, a tak ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru okresného súdu.

22. Námietky sťažovateľky týkajúce sa určenia tarifnej hodnoty veci a nesprávnej aplikácie § 11 ods. 1 vyhlášky preto ústavný súd v relácii k referenčným ustanoveniam ústavy a dohovoru vyhodnotil ako nedôvodné a ústavnú sťažnosť sťažovateľky z tohto dôvodu v rámci jej predbežného prerokovania podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Libor Duľa
predseda senátu